

Srovnání plodů plané a kulturní lísky

V předposledním čísle loňského ročníku Zpravodaje jsme přinesli článek o lísce (*Corylus avellana*) a lískových oříškách, nazvaný Líska v historii a její využití (viz Zpravodaj č. 5/2024). Byl to výběr částí z knihy Líska a její pěstování vyšlé z padesátých let minulého století.

Srovnání celých oříšků, vlevo odrůda Webbowa, vpravo plody plané, lesní lísky.

V lednu letošního roku jsme dostali od jednoho čtenáře Zpravodaje několik lískových oříšků kulturní lísky a protože současně jsme loni měli úrodu oříšků z planých lísek, nabízela se možnost obě lísky srovnat.

Kulturní plody z Pošumaví, plané z Českobudějovicka

U šlechtěné lísky, obdržené od čtenáře Zpravodaje, šlo o odrůdu Webbowa, kterou uvádí i zmíněná kniha z doby před zhruba 70 lety (Josef Šobek: Líska a její pěstování. Nakladatelství Československé akademie věd, Praha 1957). Je to osvědčená, dlouhodobě pěstovaná odrůda, dosud se nacházející v sortimentu školek, prodávajících ovocné dřeviny. Získali jsme tu několik pěkných oříšků pocházejících z Pošumaví. Plody plané lísky naše byly ze dvou lískových keřů rostoucích v okolí sídla Gengelu. V roce 2024 na nich byla hojná úroda.

Rozdílná velikost plodů

V porovnání obojích původů (byť byly z různých podmínek růstu), jak je vidět na záběru, je kulturní lískový oříšek zřetelně větší než planý. Tvarově je mu podobný, má protáhlý tvar skořápky a jádra (některé kulturní odrůdy jsou více kulovitějšího tvaru). Po vylouštění jádra je velikostní rozdíl taktéž nápadný. Chuťově byla oboje jádra velmi dobrá až lahodná. Webbowa sladká, snad ještě sladší než líska

planá lesní, byť ta byla možná zase v chuti o něco aromatictější, chuťově bohatší. Snad podobně, jako jsou možná aromatictější například plody lesních jahod a lesních malin v porovnání s plody jahod zahradních nebo zahradních malin. Pěstované je i zde přesahují velikostí,

odrůdy lísky lesní. Ukazuje tak přibližně na velikostní srovnání odrůd. Pro zajímavost jsme udělali i přepočítání našich srovnávaných oříšků zvážením vždy po sedmi kusech – bylo by to pak na 1 kilogram asi 304 oříšků odrůdy Webbowa a 711 oříšků odrůdy lísky lesní.

Zvětšení plodů kulturních plodin

Zvětšení plodů i dalších částí rostlin u šlechtěných odrůd oproti planým, nekulturním rostlinám je jev obecný a známý u většiny, ne-li u všech, druhů rostlin. Odborně se označuje jako tzv. gigantismus a dříve jsme se tomuto věnovali například v článku Goliášové, Giganti, Herkulové, Mamutky a jiní obři... v dvoučísle Bio z června/července 2009. Šlechtěním

se člověk postupně snažil zvětšit nebo zmnožit využívané části rostlin, které pěstoval pro své nasycení.

Domácí, doma vypěstované oříšky, ať již plané nebo kulturní, překonávají snad svou chuť ty, které obvykle koupíme vylouštěné v obchodě (byť je to jistě pohled osobní a asi obtížně zachytitelný). Obchodní oříšky, u nás prodávané v obchodech, jsou dováženy z jižních zemí, setkáme se například s plody pocházejícími z Gruzie, Turecka nebo Azerbajdžanu.

Velikostně jsou pěkné, velké, avšak chuťově asi ne tak sladké, jako ty doma vypěstované a čerstvě vylouštěné. Je to možná, mimo jiné, zapříčiněno jak druhem luštění, tak ale také následným delším skladováním a dopravou obchodních plodů k nám. Jejich chuť tím poněkud utrpí a sníží se tak jejich spotřebitelská kvalita.

Srovnání oříšků i vyloupaných jader, společně s přiloženým centimetrovým měřítkem.

někdy až mnohonásobně, chuťově mnoha lidem lahodí více ty lesní.

V knize Líska a její pěstování je uveden i počet, kolik oříšků bylo na váhu 1 kilogramu: bylo to 328 oříšků odrůdy Webbowa (v knize je tvar názvu odrůdy psán v mužském rodě, asi od lískový oříšek) a 710 oříšků

Nápadný rozdíl ve velikosti plodů u plané a pěstované hrušky (zde vybrána velkoplodá sorta).

pd

FOTO – archiv Gengel